

מעדני אשר

גיליון תמו"ז (שנה י')

פרשת בא

תהא שנת עשירי גליון

י"ל ע"י

מכון "מעדני אשר"

הודעה משמחה

אפשר לטמוע טיעודים מ"מעדני אשר" ע"י מערכת קול הלשון 03-6171111
לאידיש 12-311 ללשון הקודש: 47-111

האם יש איסור לאכול קרבן פסח בחצר

בפרשת י"ב מ"ז בבית אחד יאכל לא תוציא מן הבית מן הבשר.

יש לחקור האם יש איסור לאכול קרבן פסח בחצר כיון דכתיב בית בפסוק או דילמא אין איסור לאכול קרבן פסח בחצר דבית אין הכוונה דווקא בית.

הנה איתא בגמ' סוכה ג' ע"מ א' דבית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות, אינו נחשב בית לכל הני דברים דבעינן שיהא דווקא בית, וחשיב שם הרבה דברים, ומללא כתבה הגמ' שבית שאין בו ארבע על ארבע אסור לאכול שם קרבן פסח, ש"מ דלא בעינן דווקא דווקא בית לגבי אכילת קרבן פסח.

הנה בערוך לנר סוכה ג' ע"מ א' שם בגמ' הקשה דהויא ליה למיחשב דפסח אינו נאכל בבית פחות מדי' על ד' כיון דבעינן דווקא בית.

ואין לומר: דלפי מה דדרשינן בגמ' פסחים פ"ו ע"א מהפסוק "דבבית אחד יאכל" דנאכל במקום אחד דוקא ולא בבי' מקומות או בבי' חבורות, א"כ הך בית אין פירושו בית אלא מקום או חבורה.

דזה אינו: דהיא גופא קשיא מנלן כן, דלמא במה דכתיב על הבתים אשר יאכלו אותן, ובמה דכתיב בבית א' יאכל, גלי קרא דפסח לא יאכל רק בבית שיש בו ד' על ד' ולא בחצר.

ומביא: דבמכילתא פרשת בא נראה בפירוש דגם בחצר מותר לאכול פסח, דאמרינן שם רבי שמעון בר יוחאי אומר בשני מקומות כיצד היו בתוך הבית ובקעה עליהם הקורה יוצאין לחצר.

ומקשה הערוך לנר: ולמה לא נאמר דבית שם דוקא הוא כמו בכל הני דחשיב הכא, והרי בגמ' פסחים ה' ע"מ ב' בעינן קרא דבכל גבולך שעובר בכל יראה גם בבורות שיחין ומערות, דאי לאו הכי הוי אמרינן דלא ימצא בבתיכם דוקא בית קאמר, א"כ הכי נמי נימא גבי פסח וצ"ע.

ובאור שמח הלכות בית הבחירה פרק ו' הלכה ז' כתב דזה פשיטא דקרבן פסח נאכל בלא בית כלל, ובית דכתוב בפסוק על חבורה קאי.

האם כששחטו את הקרבן פסח היו מברכין שהחיינו?
יש לחקור כששחטו את הקרבן פסח בערב פסח האם היו מברכים ברכת שהחיינו כמו כל מצוה שבא מזמן לזמן דמברכין שהחיינו או דילמא לא היו מברכים.

הנה בנתיב חיים בהגהות ש"ע סימן תל"ב כתב דבשחיטת קרבן פסח לא היו מברכים שהחיינו, דסומכים על שהחיינו שמברכים בליל הסדר בקידוש, וזה דומה לבניית הסוכה שאין מברכים שהחיינו דסומכים על שהחיינו שמברכים בכניסת החג, א"כ ה"ה הכא.

ובשו"ת שבט הלוי חלק ג סימן ס"ה תמה עליו: דמה ענין זה לזה, דבעשיית סוכה סוכה מ"ו ע"א דמן הדיון היה לברך שהחיינו, אלא דאין מברכין, דאין העשיה אלא הכשר מצוה לצורך עיקר המצוה דשייך ברגל דוקא, וכיוצא בה יש לומר בבדיקת חמץ ובפרט אם נאמר כשיטת הראשונים דבל יראה ליתא ממש ולמעלה רק בתוך הפסח דוקא, וא"כ עיקר הבדיקה רק מניעה שלא יעבור ברגל ונפטר בשהחיינו דרגל, אבל שחיטת קרבן פסח דהוא מצוה חשובה בפני עצמה, וידוע דמוני המצוות מונין שחיטת קרבן פסח ואכילת קרבן פסח לבי' מצוות נפרדות, ואם כן פשיטא דכשמגיע מצות שחיטת ק"פ בע"פ דהוי מברכין שהחיינו בשעת השחיטה, ואם בלילה קודם אכילת ק"פ היו מברכים עוד פעם שהחיינו י"ל דהוי סומכין על מה שברכו כבר בע"פ על השחיטה, או דסמכו על עיקר שהחיינו דרגל, עכ"פ שחיטת ק"פ פשיטא לי דהוא בכלל מצוה הבא מזמן לזמן דמברכים עליה שהחיינו.

ובמקום אחר שו"ת שבט הלוי חלק ט' סימן ק"יג נשאל על הפסק שלו: מהא דקימ"ל יור"ד סימן כ"ח ס"ק ג' מי ששחט פעם הראשון, מברך שהחיינו על הכיסוי אבל לא על השחיטה, דמזיק לבריה, א"כ איך פסק כאן דמברכים.

ומתוך: דודאי שחיטת חולין להנאתו ואכילתו לא שייך לברך שהחיינו, לא כן מצוה חביבה דזה רצון השי"ת והיא תיקון הבהמה ואדם.

ברכת מז"ט להגאון המפורסם
רבי אברהם עבי דירנפלד שליט"א
רב ביהמ"ד בעלזא בי"ש ת"א
לרגל שמחת נישואי בנו כמר אהרן ני"ו
עב"ג תחי' במז"ט ובשעטו"מ
יהא רעוא שירוזה נחת מכל יוצ"ח

גליון זה נודב ע"י ידידינו
העוסק בצרכי ציבור באמונה שלוחא דרבנן
הרב יעקב שמעון שר שליט"א
מנכ"ל מוסדות צאנז וסגן ראש עריית נתניה
לעילוי נשמת אביו
הרב מיכאל בן הרב יעקב שמעון ז"ל
נלב"ע ח' שבט ת.נ.צ.ב.ה.

מצוות השם - מנחת חינוך
ספר "מצוות השם" על מנחת חינוך, היא יצירת מופת ראשונה מסוגה שחברתה על ידי הגאון הצדיק רבי יהוואל שרגא ברוך הלברשטאם שליט"א, הרב הצעיר דקריית צאנז נתניה ובנו בכורו של כ"ק מרן אדמו"ר מצאנז שליט"א.
הכרך הנכחי והראשון נערך על ל"ה המצוות ע"פ הסדר של ספר זמנים להרמב"ם, ומוגש בפאר והדר ובאיכות יוקרתית, כשולחן הערוך, על מצוות שבת, זמנים ומועדים.
במרכז הספר סעיפים מתומצתים ומנוסחים הטוב, הנלמדים ממוצא דברי המנחת חינוך, ובהם פסקי הדינים, ההידושים וההידורים, ומסכים בא הביאור הארוך, המבאר את דברי המנחת חינוך בשפה השווה לכל נפש, בלשון צח ובהיר, ובכך מנחיל את תורתו של המנחת חינוך לכל יושב-אוחל ולכל יהודי.
בנוסף לכך שובצו בספר כנוסף וספיר, שש מערכות על מנחת חינוך, מקור המצוות עם דברי הראשונים, תוכן ענינים, סותרות בכל קטע, מפתח עירנים מפורט, והכל בשפה ברורה ונעימה בהוצאה מאירת עיניים, תורה מופארה בכלי מופארה.
הספר מועטר בהסכמתם של כ"ק מרן אדמו"ר מצאנז שליט"א ומרן הגו"ש ווארנר שליט"א.
ניתן למצוא בהדגויות הספרים המובחרות

האם יש חיוב לאדם לבער את חמצו של חברו?

בפרשתן י"ג ז' ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור בכל גבולך.

יש לחקור כשאדם רואה חמצו של חברו האם יש לו חיוב לבערו או דילמא החיוב להשבית חמץ זה רק בחמץ שלו.

הנה איתא בגמ' ב"ק צ"ח ע"ב אמר רבה גזל חמץ לפני הפסח ובא אחר ושרפו במועד פטור שהכל מצווים עליו לבערו, חזינן להדיא שכולם מצווין לבער חמץ של אחרים.

אבל בשו"ת נודע ביהודה מהדו"ק אור"ח סימן ט"ו כתב שמצות ביעור חמץ מוטל רק על בעל החמץ, אבל על אחר לא, ומי ששרף חמצו של אחר לא עשה מצוה כלל.

והקשו האחרונים עליו: מגמ' הני"ל דמשמע שכולם חייבים ואיך כתב שרק בעל החמץ יש לו את המצוה, כך מקשה בספר בנין שלמה להגאון מו"ה שלמה הכהן מוולנא סימן ל', וכן בספר עמודי אור וכן הקשה הגאון בעל מקור חיים על הלכות פסח ריש ס"י תליא ד"ה היוצא.

והנודע ביהודה בעצמו העיר על זה במקום אחר מגמ' הני"ל:

בספרו צ"ח פסחים כ"ט ע"ב א' כתב דמדברי הגמרא בבא קמא צ"ח ע"ב דקאמר רבה גזל חמץ לפני פסח ובא אחר ושרפו במועד פטור שהכל מצווים עליו לבערו, אין לסתור יסוד שלו שאין חיוב ביעור רק על בעל החמץ, דאולי כוונת הגמרא שהכל מצווים לבערו כדי להציל את הגזלן שלא יעבור בבל יראה, דודאי כל ישראל מצווים למנוע את ישראל מעבירה בכל מה דאפשר, חזינן מדבריו דאין חיוב לבער חמץ של אחרים רק מדין ערבות.

וכן כתב בספר מגילת ספר על הסמ"ג לאוין עט עמוד יט ד' וז"ל אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חברך, כל שכן הכא שאינו חוטא אלא טורח לבער, שאומרים לו שיטרח ויבער, כדי שלא יחטא חברו, ויעבור בבל יראה ובבל ימצא, וכופין אותו על כך דכל ישראל ערבים זה לזה, וכן מוכח בהגוזל קמא ב"ק דף צח ע"ב דקאמר "הכל מצווים לבערו", וכל מי שיש בידו להפריש את חברו מאיסורא ולהרחיקו לבל ישל בחטא, ואינו עושה, הקולר תלוי בצוארו, והוא נתפס בעבורו, למדנו כאן שהחוב לבער את חמצו של חברו הוא מצד ערבות.

אבל מדברי רש"י פסחים ה' ע"ב משמע דהו"א חיוב גמור: דכתב על הא דאמרין שם בגמ' שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים כתב וז"ל כגון של עובדי כוכבים ושל גבוה אם הקדישו, משמע מדבריו דדוקא של עובד כוכבים אינו מצווה משא"כ של ישראל אי אתה רואה אף של אחרים אפילו לא קיבל אחריות,

כשיטת התורת חיים, כך מדייק הפני יהושע שם.

וכותב הפני יהושע: ולכאורה נראה לי ראייה מפורשת מהמכילתא שהביא הרא"ש ז"ל בפסחים פרק קמא סימן ד' והר"ן ז"ל וכן הרמב"ן בחומש בפרשתן שמות י"ב י"ט והכי איתא שם בבתיכם למה נאמר לפי שנאמר בכל גבולך יכול כמשמעו ת"ל בבתיכם, מה ביתך ברשותך אף גבולך ברשותך, יצא חמצו של ישראל שהוא ברשות עובד כוכבים אף על פי שיכול לבערו אבל אינו ברשותו, יצא חמצו של עובד כוכבים ברשות ישראל, וחמץ שנפלה עליו מפולת אף על פי שהוא ברשותו אבל אינו יכול לבערו כו' נמצאו למידן לפי משמעות לשון המכילתא דעיקר הפטור בשל אחרים, היינו לפי שאין יכול לבערו משום שיתחייב לשלם, ושלא מן הדין דכיון שלא קיבל עליו אחריות לא רמיא עליה כלל, ומכל מקום אם יבערו ויזיק בידים יתחייב, ומשום הכי פטרה רחמנא דומיא דמפולת שאין בידו לבערו ולא הצריכו

הכתוב לפקח הגל ולבער, מה שאין כן בשל ישראל שפיר קרינן ביה יכול לבערו שהרי אם יבערו פטור מתשלומין למאי דקיי"ל חמץ בפסח לאו בר דמים הוא.

וכן כתב הקובץ שיעורים פסחים דף ד' בשם הגר"א דעל חמץ של ישראל כולם עוברים בבל יראה, וכלשון הגמ' ב"ק צח ע"ב הכל מצווין לבערו.

ובחשוקי חמד פסחים ה' עמוד ב' כתב כמה נפק"מ האם החיוב עצמי או רק משום ערבות:

א. האם חייבים לבער חמץ של קטן תלוי בספק זה, שאם החיוב נובע מערבות, אין חיוב לשרוף את חמצו, כי הוא פטור מהמצוות, אבל אם החיוב מוטל על כל אחד ואחד מישראל, הרי שגם חמצו של קטן חייבים לבער, כשם שחייב לבער חמץ שלו.

ב. האם יש חיוב לבער חמץ של אשה ולהיפך האם אשה חייבת בביעור חמץ של אחרים דהנה ישנם מרבתינו הסוברים שאין חיוב ערבות לאשה, אם כן אין חיוב לשרוף את חמצה, וכן אין אשה מחוייבת לשרוף חמץ של אחרים, עייש עוד נפק"מ.

מי שמצא חמץ בפסח האם מותר להאכילו לכלב?

יש לחקור האם מותר לתת חמץ לכלבו בפסח או דילמא אסור משום דנהנה מחמץ וחמץ אסור בהנאה.

קימ"ל אר"ח סימן תמ"ח ס"ק ו' אסור להאכיל חמצו בפסח אפילו לבהמת אחרים או של הפקר.

וכתב המשנה ברורה ס"ק כ"ח דיש לו הנאה במה שממלא רצונו להשביע לבהמה.

ובמגן האלף סימן תמ"ח כתב דכל איסורי הנאה אסור לתת לכלבים מדאמרין בסוף תמורה, דכל איסורי הנאה בעינן קבורה, ולא אמרינן דיכולים לתת לכלב, וכן כתב בשו"ת התשב"ץ ח"ג סימן רצ"ג.

יש להקשות: מהא דאיתא בגמ' פסחים ה' ע"ב שמע מינה מדרבי עקיבא דאומר שאי אפשר להשבית חמץ ביו"ט דסבירא ליה דאין ביעור חמץ אלא שריפה, ומסביר רש"י דאם סבירא ליה דאפשר לקיים ביעור חמץ בשאר אופנים, הרי אפשר לתת את זה לכלבו, חזינן מרש"י דסבירא ליה דמותר לתת חמץ לכלב, וקשה הרי חמץ אסור בהנאה, כך מקשה במגן האלף אור"ח סימן תמ"ח, וכן בשו"ת עמודי אש ע"מ מ"ד, וכן ברש"י פסחים ה' ע"ב, וכן בנשמת אדם חלק ב-ג הלכות שבת ומועדים כלל קי"ט, וכן בפני יהושע פסחים ה' ע"ב, וכן באור שמח הלכות מאכלות אסורות פרק ד'.

איכא כמה תרוצים:

א. דדוקא אם כוונתו להנות הבהמה זה אסור, דאי משום ביעור יכול לבער במפרר לרוח, אבל אם כוונתו להאכילה להתבער מן העולם ולקיים מצות השבתה מותר, דבענין אחר אי אפשר לקיים דביו"ט אסור לפרר, אתי עשה דתשביתו ודוחה לא תעשה דלא יאכל, דהוי שפיר בעידנא דמעקר לאו, כך תירץ בנשמת אדם חלק ב-ג הלכות שבת ומועדים כלל קי"ט, וכן בהגהות חש"ל.

ב. מיירי בבהמת הפקר, וסבירא ליה לרש"י דבהמת הפקר ליכא איסור להאכיל דלא נקרא נהנה, ולא כשיטת המחבר, כך תירץ בפני יהושע פסחים ה' ע"ב, וכן בשו"ת בית הלוי סימן כ'.

ג. ע"פ מה שכתב בשו"ת פני יהושע אור"ח סימן י"ב דאיסור לתת לבהמה הוא רק מדרבנן, לפי הני"ל א"ש משום דרש"י קאי על הפסוק, ולכן כתב דמותר לתת לכלב, כך תירץ בשו"ת עמודי אש ע"מ ע"ד.

מדוע צריך ללמוד חיוב סיפור יציאת מצרים משבת

הרי כתוב להדיא בפסוק שצריך לספר?

בפרשתן שמות י"ג זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים.

הנה הרמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ז' כתב מצות עשה של תורה לספר בנסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרים בליל חמשה עשר בניסן שנאמר שמות י"ג "זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים" כמו שנאמר שמות כ' "זכור את יום השבת" וכו'.

יש להקשות: מה כוונת הרמב"ם בזה שכתב שכמו זכור את יום השבת לקדשו, מאי אולמא האי פסוק מהאי פסוק.

איכא כמה תרוצים:

א. כוונת הרמב"ם לומר כמו שמן התורה מצוה לקדש ומדברי סופרים לזכרו על היין, וכי לית ליה יין מקדש אריפתא, כן הוא כאן מצוה מן התורה לזכור הנסים ולספר אותם, ורבנן תקנו על היין, וכי לית ליה יין אומר ההגדה על הפת, כך כתב באור שמח הלכות חמץ ומצה פרק ז'.

ב. הגר"ז מבריסק פירש בכוונת דברי הרמב"ם דלומד משבת באיזה אופן הוא שצריך לספר בנסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרים בליל ט"ו בניסן, דהיינו דכמו שבשבת מצות הזכירה היא להזכיר גם מה שעשה הבוית"ש לפני כן כמו שאנו אומרים "כי ששת ימים עשה השם את השמים ואת הארץ וגו', וביום השביעי שבת וינפש" וישבת קדשו באהבה וברצון הנחילנו זכרון למעשה בראשית, הוא הדין כמו כן הסיפור בנסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרים צריך בליל ט"ו בניסן להיות ג"כ על זה הדרך, וכמו שבאמת ממשיך הרמב"ם להצריך להתחיל בזה במה שקרה לפני הגאולה בהמשך דבריו בהלכה ד' וכותב וצריך להתחיל בגנות ולסיים בשבח כיצד מתחיל ומספר שבתחילה היו אבותינו בימי תרח ומלפניו כופרים וטועין אחר ההבל ורודפים אחר עבודת אלילים ומסיים בדת האמת שקרבנו המקום לו והבדילנו מהאומות וקרבנו ליחודו, וכן מתחיל ומודיע שעבדים היינו לפרעה במצרים וכל הרעה שגמלנו ומסיים בנסים ונפלאות שנעשו לנו ובחירותנו, והוא שידרוש מארמי אובד אבי עד שיגמור כל הפרשה וכו' וזהו כוונת הרמב"ם בדבריו ללמוד את הני"ל בגי"ש, משבת זכור מזכור לספר מצות יצ"מ באופן הני"ל, כך כתב בשו"ת צץ אליעזר חלק כ"ב סימן כ"ז.

מדוע אין מברכין שהחיינו על אכילת מצה?

בפרשתן י"ב ט"ו שבעת ימים מצות תאכלו.

יש להקשות: כיון דמצות אכילת מצה היא מצוה הבאה מזמן לזמן, מדוע אין מברכין על זה ברכת שהחיינו כשאוכלים בליל פסח, כך מקשה בספר אבודרהם ברכת המצות ומשפטיהם, וכן בערוך לנר סוכה מ"ו ע"מ א'.

איכא כמה תרוצים:

א. כיון דאמרין בהגדה והגיענו הלילה הזה לאכול מצה ומרור, הוא כמו שמזכיר שהחיינו לאכול בו מצה ומרור, כך כתב בספר אבודרהם ברכת המצות ומשפטיהם.

ב. די לו בזמן שאומר על הכוס במועד וגם מזה הטעם נוכל לפרש שאין לברך שהחיינו על ביעור חמץ שכיון שהבדיקה היא לבער החמץ לצורך המועד די לו בזמן שאומר על הכוס במועד, כך כתב בספר אבודרהם ברכת המצות ומשפטיהם.

וכן כתב בערוך לנר סוכה מ"ו דעל אכילת מצה אין צריך לברך שהחיינו כמו על לולב ושופר, כיון דהחג נקראים על שם חג המצות ולכן נפטר בברכת שהחיינו דחג.

מדור לפרסום ספרים חדשים
של ידידי ותומכי המכון
שנתקבלו למערכת

הופיע הספר שרכים ציפו לו
"פרדס יוסף החדש"
הדושים וביאורים ופולפולים בהלכה ואגדה
על הגדה של פסח
מאת הגאון
רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מה"ס גם אני אוודך

והלק השני של הספר
"כרם אליעזר"
חקרי הלכות וברורי דינים בעניני ליל הסדר
מאת הגאון
רבי אליעזר הכהן רבינוביץ שליט"א
מה"ס תורת קטן

הפצה ראשית פרידמן ספרים
טל': 03-6194114
פלא': 057-316650

מדור משיב כהלכה

מדור זה נודב ונערך ע"י ידידיו הרב מרדכי זיסקינד הגר שליט"א ברזקלין א' משיבה בקרבן פסח. (שמות יב, כא). ויקרא משה וגו' ויאמר אליהם משכו וקחו לכם צאן למשפחותיכם ושחטו הפסח. ובירושלמי (קדושין פ"א ה"ד) יליף מה שנאמר 'משכו וקחו וגו', דבאמה דקה נקנית במשיכה. וקשה, למה הוצרכו למשיכה, הרי מן התורה מעות קונות. עוד קשה, למה בציווי של הקדוש ברוך הוא למשה לא נאמר כלל משיכה אלא (שם א, ד) דברו כל על ערת ישראל לאמר בעשר לחודש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית, ונאמר רק 'קחו' אך לא 'משכו', ולמה אמר משה ודוסיף גם 'משכו'?

ב. איסור מוחיקת ח'. זלקחתם אגודת אוזב וגו', והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות, איתא בספר הוהדר הקדוש שעשו את האות מן הדם את שם הוי"ה ביה, והוא שמא דקוב"ה. וקשה, כיון דיצאו ממצרים איך היה השם הקדוש נשאר שם על כל הבתים בביתו ח'ו, ואין לומר שמחקו אותו טרם צאתם משם דהלא אסור למחוק את השם?

ג. מכת חושך. ששם י"ב לא ראו איש את אחיו ולא קמו איש מתחתיו שלשת ימים ולכל בני ישראל הי' אור במושבותם. 1. וצ"ע ביטוי זה דמושבותם שלא החכר בשאר המכות, והיה צ"ל בבני ישראל לבר, או בארץ גושן כמוש"ב בשאר מכות. 2. עוד קשה שהרי לא רק במושבותם היה להם אור אלא גם בבתיהם של מצרים היה אור לבני ישראל ובפשי"ב רש"י בפסח כ"ג שום חששו בבתי המצרים. 3. גם קשה משי"ב רש"י בפסח כ"ג למה הביא עליהם חושך שהיו בישראל באותו הדור רשעים ולא היו רוצין לצאת וגו' עיי"ש. וצ"ע מה קשה לו לרש"י רק על מכת חושך למה הביא אותה עליהן, ומ"ש משאר מכות שלא פירש"י טעם מיוחד על מכות אלו. ואמנם איתא במדרשים טעם על כל מכה ומכה אבל לא הביאם רש"י בשאר המקומות אלא רק כאן ומדוע.

ד. מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה. ושמרתם את המצות יב-יז. והביא רש"י מודמכילתא רבי יאשיה אומר אל תהי קורא את המצות אלא את המצוות. כדרך שאין מחמיצין את המצוה כך אין מחמיצין את המצוה אלא אם באה לידך עשה אותה מיד: מה החילוק בין כלל זה שמצוה הבאה לידך אל תחמיצנה, לכלל של זריצין מקדימין למצוות, ולכלל של אין מעבירין על המצוות האם הכל אחר או שדינם חלוק.

ה. חידה: איזו מלאכה בומן שבית המקדש קיים יעשה זאת בשבת ולא יתחייב, ולאחר חורבן יתחייב סקילה (שמעתי בשם הגאון ממשכין זצ"ל).

כללי השתתפות

- כל תשובה נמוגה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה על סך 1000 ₪.
 - כל תשובה נמוגה על כל שאלה, יהיה זכות נוספת להשתתף בהגרלה. כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכוייו בהגרלה.
 - כל חודש, בראש חודש תערך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה יברוק תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
 - ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
 - שימו לב: בקבלת התשובות יהיה אך ורק לפקט מערכת משיב כהלכה 077-5558617 או במייל meir.s1000@gmail.com ולברורים ופרטים נוספים בטלפון 057-3154010 נא לציין שם וטלפון על התשובות. כמו"כ נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו.
- אנו חוזרים ומבקשים, השולחים בכתב יד, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקט. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. יש עדיפות לשלוח התשובות מוקלד במייל כי כך זה ייכנס בעוז"ל לספר שיצא לאור בעתיד בל"ג.

הזוכה לחודש טבת הרב יוסף בן ציון רבינוביץ שליט"א ירושלים

מכתבים למערכת

האם אפשר לעשות כישוף במים

מה שהקשתם בשם אחרונים, על הא דאיתא בגמ' שבת פ"א ע"ב דרב חסדא ורבה בר רב הונא הוה קא אולי בארבא אמרה לכו ההוי מטרוניא איתבן בהדיכו ולא איתבו, אמרה איהי מילתא אסרתה לארבא פרש"י דאמרה מילתא דכשפים והספינה לא זזה ממקומה אמרו אינהו מילתא שרויהא, דיש להקשות היאך שלטו הכשפים בארבא, והרי עומדת היא על המים, ובגמ' סנהדרין ס"ז ע"ב אמרין דמעשה כשפים נימוחו במים.

הרב שלמה שטיינברג שליט"א בית שמש

הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון תרי"ח תר"ח

נראה לתרץ, דעל המים דווקא אינו מועיל, אבל כאן הספינה מפסקת וחוצצת על המים, ועוד שדווקא דבר חדש שנוצר בכשפים נימוחו על המים, אבל כאן רק השביעה שלא תלך הספינה ולא יצרה דבר חדש.

הב"ח אהרן יוסף לוריא נ"ו ישיבת בעלזא ירושלים

נראה להעיר על מה שכתבתם שאי אפשר לעשות כישוף במים, הרי בפסוק מפורש להיפך, דכתוב בפרשת וארא ו' כ"ב ויעשו כן חרטומי מצרים בדם חזיון דאפשר לעשות כישוף במים.

מעדיני אשר: בתורה תמימה פרשת וארא העיר בקושיא הנ"ל, ותירץ דלכן כתוב במכת דם ויעשו כן בלתייהם דכיון דמעשה כישוף בטל במים דאין לכישוף שליטה על המים ואין לו בו קיום, לכן לא יכלו החרטומים במופת התהפכות המים לדם לעשות על ידי כישוף, אחרי שאין להם שליטה על המים, ולכן הוכרחו לעשותו במעשה שדים והיינו להביא דם ממש ולבלול במים ולכן כתיב בלתייהם ואמרין בגמ' סנהדרין ס"ז ע"ב אלו מעשה שדים.

הגאון רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א מח"ס נג אנו אודך ופרדס יוסף על הגדה של פסח

נראה לציין דבספרי החדש פרדס יוסף על הגדה של פסח ע"מ רכ"א ורכ"ב הרכתי בזה ע"ש.

האם משה רבינו מיד כשגולד היה אדם קדוש או דילמא אח"כ נעשה אדם גדול שעבד על עצמו

מה שהבאתם מחלוקת המפרשים האם משה רבינו נולד כאדם קדוש וגדול או דילמא נולד במידות רעות ועבד על עצמו, והבאתם את הסיפור שבא בתפארת ישראל סוף קדושין שמלך אחד שמע מכל אשר עשה משה איש האלהים נפלאות ותעצומות, והמלך הזה היה מכיר בצורת הפרצוף, ושלח צייר למדבר אל משה לצייר דמות תבניתו, והיה כאשר בא אל המלך, וראה כי אין איש בעולם רע מהתואר צורת הפרצוף הזה, שהיה מראה סימני כל מדות רעות שבעולם, ויצא המלך להרוג את הצייר הזה, באמרו שמעל בשליחות המלך, ויקח המלך את הצייר השני וכו' ושאל הצייר את משה מדוע על פיך רואים את כל הדברים הרעים שבעולם, וענה להם אני נולדתי במידות רעות ועבדתי על עצמי.

הרב חנון איזנברג שליט"א פתח תקוה

מה שכתבו כמה מן הקוראים במכתבים למערכת בשם המהר"ל דיסקין שאמר שסיפור זה אינו נכון, וחד מראיותיו היתה מהא דמבואר במדרש שעניי כבוד שהקיפו את מחנה ישראל לא הניחו לשום גוי לחדור פניהם, א"כ איך חדר הצייר למדבר, נראה ליישב שאפשר שהצייר פגש את משה בהיותו רועה את צאן יתרו במדבר והנפלאות והתעצמות קרן למשה בהריגת המצרי בשם המפורש בנס שצוארו הפך כמו שיש וכו'.

הב"ח מנחם מנדל ליפשיץ נ"ו ישיבת תורת עולם בית שמש

יש לציין דבספרי"ק ברית אברהם הביא נמי את המדרש הנ"ל, ולפי זה ביאר דלכאורה קשה האין לא עלתה על לב פרעה, שיצוה פרעה להרוג את משה כי שמא הוא מושיען של ישראל, ולפי המדרש הנ"ל אתי שפיר דהכירו בפניו שיש לו מידות רעות ומוזה הבין שבודאי לא אפשר שהוא מושיען של ישראל.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד
להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א
לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: leviber@gmail.com
לביירוים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560
מי שמעוניין להעטרף לאלפי המנויים נא להתקשר למערכת

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הגאון רבי יעקב יהושע עגלנדר שליט"א בני ברק
ראש ישיבת לומדי התורה
לרגל שמחת נשואי בתו תחי' במזל טוב
עב"ג הרב יואל דושינסקי שליט"א
בנו של הגה"צ רבי מרדכי יהודה דושינסקי שליט"א
רב דקהל דושינסקי בית שמש
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

קטן שכופים אותו לעבור על ג' עבירות החמורות האם צריך ליהרג על זה

מה שדנתם בקטן שכופים אותו לעבור על אחד מג' העבירות החמורות האם צריך ליהרג על זה ולעבור או דלמא כיון שקטן פטור מכל המצוות אינו חייב ליהרג על זה, והבאתם מהרבה פוסקים שחייב.

הגאון המפורסם רבי שמואל קהת גראס שליט"א ח"מ"ז מחזיקי הדת

נראה להעיר, דלפי זה נראה דכמו דאסור להתרפאות מע"ז אפילו לחולה שיש בו סכנה כדאיתא ביור"ד סימן קנ"ה ס"א ה"ה לקטן שהוא חולה שיש בו סכנה, מ"מ אסור להתרפאות מעבודה ודה.

הגאון רבי דוד ליסיצין שליט"א ראש כולל היכל התלמוד ת"א

הרה"ג רבי יוסף קרביץ שליט"א מודיעין עילית

נראה להביא ראיה, מהא דאיתא בגמ' גיטין נ"ז ע"ב ב' מעשה בד' מאות ילדים שנשבו לקלון, הרגישו בעצמם למה הן מתבקשים, קפצו כולן ונפלו לתוך הים, חזינו דאף קטנים מצווים על ג' עבירות ואפילו דעדיין לא כפו אותם.

הרה"ג רבי פנחס מנחם דרודי שליט"א ירושלים מח"ס דברי פנחס

מה שכתבתם בשם אחרונים להביא ראיה שאף קטן מצווה ליהרג בג' עבירות מדברי הרמב"ם הלכות יסורי הטרדה פרק ה' הלכה א' שכתב וז"ל כל בית ישראל מצווין על קדוש השם הגדול הזה שנאמר ונקדשתי בתוך בני ישראל, דמה כונת הרמב"ם כל בית ישראל, מה בא לרבות, אלא על כרחך כוונתו לרבות קטנים שגם הם מצווים על קדוש השם, נראה להעיר דיש לדחות דאין כונת הרמב"ם לרבות קטנים, אלא כוונת הרמב"ם לרבות נשים, וכעין שכתב רש"י בפרשת חוקת על הפסוק ויבכו אותו כל בית ישראל" דהכוונה על אנשים ונשים, ושוב ראיתי שכן כתב בספר אור גדול להגאון ממניסק ס"ק א' והא דבעינן לרבות נשים, משום דכתיב ונתקדשתי בתוך בני ישראל, והוא אמנא דווקא בני ישראל ולא בנות ישראל לכן צריך לרבות.

הרה"ג רבי משה יחיאל הכהן ראטה שליט"א ירושלים

יש להעיר, דבשו"ת רבי יעקבא איג"ר מהדורא תניא סימן קל"ד כתב דקטן שרוצה לעבור עבודה ודה אין אנו מצווין להפרישו.

הב"ח דוד שטיין שליט"א ישיבת גדולה וחינוך ברפולד ישיבות משה

מה שהבאתם בשם שו"ת חקרי לב דהביא ראיה דגם קטן מצווה ליהרג על קידוש השם, מהא דאיתא בגמ' גיטין נ"ז ע"ב בתנה ושבועה בניה שבקשו מהם לעבוד עבודה זרה ולא רצו והרגו אותם, דיש לדחות ראיה זו, דלא מוכח התם דעשו זאת מתובה, יכול להיות דעשו זאת מרצונם כפי החינוך שקיבלו מאמם.

מה היה טענות על פרעה מודע אינו מוציא את עם ישראל ממצרים הרי הקב"ה הקשה לבו

מה שהקשתם בשם הראשונים על הא דכתיב בפרשת וארא ו' ז' ואני אקשה את לב פרעה והרבתי את אותי ואת מופתי בארץ מצרים, דיש להקשות כיון שהקב"ה הקשה את לב פרעה, א"כ מה פשעו וחסאתו, הרי אין לו בחירה אחרת, ותרצתם בכמה אופנים.

הרב ברוך וסרמן שליט"א קריית בעלזא ירושלים, ר"מ בח"ת בעלזא י"ם

ראיתי בספר ישמח ישראל פרשת בא על הפסוק כי אני הכבדתי את לבו, שמביא ע"פ דברי הרמב"ן שפרעה בזה שקיבל חמש מכות כבר עלה בלבו לשלח את בני ישראל ממצרים, אך השו"ת רצה שפרעה ישלח את בני ישראל ע"י בחירה על כן הכביד לבו ובכך תחזור לו הבחירה.

הרב נחמיה הערץ שליט"א בני ברק

נראה לציין דבנועם מגדים מתרץ, שאדרבה זה החזיר לו הבחירה, משום דאיתא שאריות רעות היו סביב ארמונו של פרעה, ולא נגעו לרעה במשה ואהרן ושאר כל המופתים שראה אצלם, וא"כ כל מלך היה תיכף נכנע למשה, על כן הקשה השו"ת את לבו והחזיר לו הבחירה.

הניקו וחכים יהודה זאב בלייער נ"ו ת"ת מאה שערים ירושלים

נראה לציין עוד תירוץ מה שכתב בבית הלוי שמות פרק ה' דפרעה בעצם רצונו היה חפץ לבל לשלחם, ורק המכה הכריחתי לעשות נגד רצונו, ומה דנעשה בהכרח אין בו ממש, וכמאמר המפורסם הכרח לא ישוּב ולא יגינה, ומש"ה חזיק ד' את לבו, ולא שנתן בלבו שלא ירצה לשלח, רק חזיק לבו עד כדי שיסור ממנו יראת המכה ונשאר במקום על רצונו העצמי ושוב לא רצה לשלח מדעת עצמו.

גליון זה נודב ע"י ידידינו שלוחא דרבנן
הרב גרשון לידר שליט"א
מנכ"ל בית החולים מעיני הישועה
לרגל שמחת נשואי נכדו הב"ח מרדכי אלישיב נ"ו
בן לבנו הרב שמואל יעקב שליט"א ירושלים
עב"ג בת הרב יעקב ב"ן שליט"א בני ברק

ולעילוי נשמת זקנו
הרב ברוך דוד בן לוי יצחק כהנא ז"ל
בונה ומקים בית המדרש צאנו עפת
נלב"ע כ"א שבט ת.נ.צ.ב.ה.